

ПОЛИЦИЈСКИ ГЛАСНИК

СТРУЧНИ ЛИСТ ЗА СВЕ ПОЛИЦИЈСКЕ РАДЊЕ

»ПОЛИЦИЈСКИ ГЛАСНИК« излази једанпут недељно. По потреби биће ванредних бројева. Претплата се шаље уредништву у Београду »Краљев трг« до Управе града Београда, а у унутрашњости код овлашћених скупљача или на пошти. Цена је листу: селима, које улазе у састав општине а која је већ претплаћена, чиновницима, учитељима, званичницима, општинским писарима и осталим званичницима у опште годишње 12, полугодишње 6 динара. Гостионичарима и механџијама из унутрашњости годишње 16, полугодишње 8 динара. Жандармима годишње 8, полугодишње 5 динара, ну ови се по овој цени могу претплатити само преко својих командира полицијских односно пограничних одреда. Надлештвима у опште 20 динара на годину. За иностранство: годишње 24, полугодишње 15 динара. Поједини бројеви »Полицијског Гласника« не продају се. Рукописи не враћају се.

ФАНАТИЗАМ КАО ИЗВОР ЗЛОЧИНА

Фанатизам, као и свеколико празноверство, има корена у незнању народном. Кад религиозно осећање толико ојача, да лако излази из нормалних граница својих, онда имамо стање, које зовемо фанатизмом. Оно је, наравно, од штете по друге интересе духа човекова, јер руши нормалан развитак ума. Верски фанатизам не трпи никакво друго уверење, а да своје одржи и до циља дође улази и у најтеже злочине. Зато мора бити од потребе проучити однос у коме је фанатизам према злочину. У расправи под горњим натписом, саветник руског министарства правде, Авг. Левенштим, то је и покушао у познатом немачком часопису за Криминалну Антропологију. Сматрамо да ће бити од користи, да његова излагања овде изнесемо. Ако у нас и нема фанатизма масе, има доста празноверства, а било је и појединих случајева, у којима су само предрасуде и празноверице узрок страховитих злочина. Најпосле за правнике је од важности питање о кривичној одговорности за дела отуд потекла.

Хајне је рекао, да је фанатизам зло заразно, које се шири у облицима најразличнијим, док најпосле не обузме све нас. Где се оно јави, мора му се озбиљно стати на пут колико казном, толико наравно још у већој мери отклањањем свега из чега се јавља, просвећавањем народа. Разуме се, да ће се нас овде тицати више онај казненоправни однос.

Ни цивилизоване државе европског запада нису поштеђене мистичких секата, против којих се често владе виде принуђене да строго поступе. У Русији пак постоји пуно таквих секата, које злочин испишују као догму своју. И ма да су облици тих руских секата много грубљи, ипак се опажа сличност између идеја њихових и између идеја немачких мистичара. Подсећање на злочине, који отуд настају, интересно је и с медицинског и правног гледишта, јер увек треба расправити питање о одговорности или урачуљивости оптужених лица.

Почетком друге половине прошлога столећа постојала је у Паризу т. з. секта конвулзиониста, чији чланови мучаху себе мукама најужаснијим, лудо верујући да тиме најбоље следују примеру Христа Спаситеља, који је ради спаса човечанског умрло на крсту. На врху тога друштва стајао је неки адвокат Баре и отац Коти. Мноштво сестара имао је сваки од њих и оне су пристајале да их обојица муче највећим мукама. Једну или више од тих сестара сваког великог четвртка мегали су на крст и по који сат мучили. На велики четвртак године 1760. би цело друштво ухваћено полицијом на самоме делу. Баре буде затворен а кад је саслушаван остаде при томе, да је вршио своју дужност. А »сестре« променише мишљење и изјавише, да су ужасно варане.

Почетком овога столећа беше у једној аустријској варошици, Ампелсвангу, секте пешелијанаца. Основали су је попови Пешел и Госнер, који учуху да је Христос у нама самима, да је срце наше храм у коме ради или Бог или ђаво. Кад би се човеку извадило из његових груди срце, могло би се, говораху, јасно видети ко у њему господари, сатана или Спаситељ. Таком проповеди ова два попа узбунише сву општину. Свет им стаде веровати да је крај света ту и да би требало крстити све Јевреје. Постадоше метежи и власт мораде прогнати оба попа. Али зло беше већ отело маха. Сељани су били толико се привикли пијетизму, да нису могли бити без свакодневне службе

Богу, те на место отераних попова изаберу за проповедника сељака Јосифа Хаза. На велики четвртак 1817. сва општина, осим једне жене и мужа јој, искупи се да се Богу моли. Од једном кроза све муњевито прође ова мисао: у срцима свих нас који смо овде седи Христос и господари над нама, зато и јесмо ту; а они који нису с нама да се Богу моле имају у себи ђавола. Прожмани том мишљу, сви онако у гомили отрче кући оних двоје старих, силом их извуку из постеле и тојагама убију. И дете ових родитеља, девојчица од 12 година, паде као жртва. Сутра дан, на велики петак, о молитви неко упита: зар не би добро било, да се неко од браће и сестара жртвује за општину, по примеру Христа који се жртвовао за човештво? Сви у глас викну: тако је! и коцка паде на једну девојку од 18 година, Ану Гецигер, да главом плати. Она се радо предаде судби и мирно се даде на крст ударити. Муке њезине изазваше саучешће у младића једног, који једним ударцем по глави учини крај животу јој. Мртвој отворише срце ови безумници, да би у њему нашли трага од Исуса Христа. Док су они то радили, стиже и полиција. Истрага је трајала 14 месеца, а суд је, по том, огласио оптужене за неодговорне, неурачуљиве.

Много је познатији злочин из године 1823. у швајцарском селу Вилденспуху, кантону цуришком. Но ту није био на врху овог пијетистичког друштва сеоски попа, него сељанка Маргарита Петер. Сва породица њезина и сви знанци јој поштовали су је јако, јер је умела да протумачи и најтавнија места из Светога Писма, а ноћу је, како сама причаше, била бој са ђаволом, да би из његових руку отела душу својих ближњих. 12. марта прикупи своје присталице и стане секирама и ножевима сећи зидове и под што се брже може, да би изгонила ђавола из куће својега. Престрављени суседи, уз припомоћ полиције, извале врата и уђу у кућу. Слика, коју су угледали, беше грозна: зидови, даске, столови, столице — све искварено и изразбијано. Они, који су ту затечени, беху страховито разјарени и само силом могли су бити растерани. После неколико дана пуштени су, јер полиција узе да су се смирили. Но чим су пуштени у слободу, они се опет скупе у кући Маргаретина оца. Маргарета објави, да борба са ђаволом сад тек почиње и да га мора истерати, али не из кућних зидова, него из живих људи, на одмах поче једном палицом ударати своје сроднике. Под лудачким ударцима крв ових јадника прскала је лице и одело, но нико се не усуди успротивити се, јер Маргарета викаше, да она јасно види како ђаво излази из тела њихова. После неког времена ове грозне сцене, пророчица рече својој сестри Јелисавети, да мора умрети да би спасла душе многих Хришћана, па и сродника својих. Јелисавета слушаше без поговора. И тако буде ова метнута у постељу и секиром убијена. Маргарета за тим заповеди, да и саму њу распну на крсту. Дружина се запрепасти. Али Маргарета изјави пред свима, како она сад мора умрети, а трећега дана васкрснуће као и Христос и оживеће и сестру своју. После дугог устезања, присутни послушаше с очима пуним суза. Маргарета би распета на постељи: руке јој јако приковаше за бокове од кревета а ноге за неки чањ који донеше у постељу. Читав сат подносила је муке од тога, па онда заповеди да јој лобању располове. Пошто учини то зло, сва дружина паде на колена и предаде се молитвама. Три пуна дана стајаху ови лудаци крај леша несретне девојке и чекаху да устане мученик. Најпосле реши се Јован Петер, отац убијених, да достави власти

ову несрећу. Пресуда царишког суда беше врло строга. Сви они, који се извршивали заповести Маргаретине, буду кажњени са 6—16 година робије. Кућа, у којој су они ужаси чињени, би срушена, јер пијетисти из околине у гомилама долажаху, да се моле Богу на гробу мученица.

Ни новије време није без оваких злочина. У Шемницу (краљевини Саксонској), у 60-тим годинама, основа обућар Фоагт религиозно друштво под именом: „Свети мужеви“. Чланови тога друштва наговорише 1865. год. две матере да покољу своју болесну децу, јер се у ову „ђаво уселио“.

Године 1875. догоди се нешто тако исто страшно у мађарској варошици Фазархели. Воденичар Сабо поста под старост своју необично побожан, те ступи у секту назаренску. Поче да покајава грехе своје; враћаше жито онима, од којих га је крао кад им је млеко. Али као да му ни то ни све молитве не изгледаше још довољно да се опрости ранијих греха. Зато се реши да убије своје властито дете. Пошто се дуго молио Богу, уби секиром дечка, чедо своје. На саслушању казао је, да је се надао да му Господ неће примити жртву, али кад не чу никаква гласа с неба, дете му је морало умрети. Суд изрече пресудом, да је Сабо истина у религиозној заслепљености учинио злочин, али да је кривично потпуно одговоран, урачуњив, па га осуди на 10 година робије.

Руске прилике дају дела исто тако жалосна.

(Наставиће се).

ПОЛИЦИЈСКИ РЕЧНИК.

Општински послови.

Од једног општинског писара добио смо овакво питање:

Као вишегодишњи општ. писар имао сам случаја да се у грађанском спору у вредности испод 20 дин. осуђује једна страна парнична на заклетву. Незадовољена страна изјављује жалбу на пресуду и жалбу предаје општ. суду ради даљег надлежног поступка. Општински суд, ценећи да према § 15 грађ. суд. поступка нема места жалби на пресуде по споровима испод 20 дин. вредности, извештава решењем жалиоца: да му је жалба, према горњем законском пропису, неумесна и за то исту не слати даље, него је оставити у архиву, а с пресудом поступити по закону. Исти жалилац изјави жалбу првостепеном суду на то решење општ. суда и првостепени суд каже: да је решење општ. суда неумесно и на закону неосновано, јер против пресуда које се оснивају на заклетви, има места жалби.

Придржавајући се ове примедбе првостеп. суда, општ. суд је у појављеним случајевима поступао у смислу исте примедбе и жалбе с пресудом примане су на разматрање.

Пре кратког времена био је опет такав један случај спора код општ. суда, чија је вредност била испод 20 дин. а основана на заклетви због недовољних доказа.

По жалби тужене стране, којој је досуђена заклетва, првостепени суд — односно разматрајући судија — доноси овакву примедбу: Враћам акта спора Н. Н. противу Н. Н. не упуштајући се по жалби туженога у разматрање, пошто пресуда испод 20 дин. код општ. судова по § 15 грађ. пост. не подлеже разматрању првостепених судова. — Нека суд ово саопшти жалиоцу.

Пошто је овим двојаким мишљењем првостепенога суда пометена радња општ. суда, слободан сам ставити питање:

Има ли места жалби на пресуде општ. судова у споровима испод 20 дин. вредности, кад се оне оснивају на заклетви; и које је мишљење првостеп. суда правилно, или оно да има места жалби, или оно да нема места жалби?

Ми му на ово одговарамо, да противу пресуда испод 20 динара у опште нема места жалби, па ма она била на основу главне заклетве или на основу каквих других доказа донете. Оне су дакле одмах извршене и првостепени суд тиме што је жалбу одбацио и не разматрајући акта, донео је своје решење по закону.

Тако исто нема места жалби ни против оних пресуда које су изречене на основу главне заклетве као доказу па ма њи-

хова вредност узела и суму од 200 динара, јер су и ове пресуде одмах извршене — § 290 грађ. суд. поступка.

Од једног општинског писара добио смо сваку молбу: Молим поштовано уредништво, да изволи преко свога цењеног „Гласника“, објаснити пропис § 471, грађ. суд. пост. у следећем:

1. Да ли се по смислу § 471 тач. 4 грађ. суд. пост. и расписа господина министра правде од 4 фебруара 1874 сматра општински писар у селу живећи који свога некретног имања има и ово сам обрађује, — као земљоделац?

2. Ако се сматра као земљоделца, да ли се тако исто сматрају и они писари општински, који као негдашњи трговци дођу из вароши у село, закупе имања и ово отпочиу радити, а поред тога у исто време постану и општински писари?

3. Има ли у томе између њих и сељака општинских писара, који од земљоделца за општинског писара долазе, разлике и какве?

4. Сматра ли се за земљоделца и онај писар општински који је некад био практикант или чиновник кога надлештва, па на ово оставку дао, а за тим на очевину — некретно имање у село дошао, те ово имање обрађује и узгред као писар у општини ради?

5. Ако се не сматра као земљоделац и нема оних благодетеља за земљоделца означених, онда спада ли у ред трговаца или занатлија са протоколисаним фирмама.

6. Да ли не може то благодетељање — за сељака — земљоделца означено — имати и онај који у селу ради као писар у општини, а иначе сви његови задругари раде земљу?

7. Општински писар, као неуказна и ничим неосигурана личност, ако се према наведеном не сматра као земљоделац, — сматра ли се као чиновник пошто га нема записатог у закону чинов. грађ. реда.

8. И најзад има ли у томе разлике између општинских писара састављених из земљоделца, указних и неуказних чиновника, трговаца и других у погледу горњег законског прописа?

Радо се одазивамо свима оваквим молбама, јер нам је и циљ та, да упућујемо општинске писаре на правилан рад и правилно тумачење законских прописа.

На сва горе наведена питања ми одговарамо ово:

Сваки онај који се занима земљоделством и од овога стално живи, сматра се као земљоделац и на њега се простиру сва она благодетељања која даје законски пропис у § 471 грађ. судског поступка.

Споредно звање писара општинског у селу, ствар је привремена, и она нема никакве сталности. Дакле сељак самац или из задруге, кад је као писар, у општинској служби ипак се има сматрати као земљоделац, и на њега се такође има распостриги оно благодетељање из § 471 грађ. поступка. По његови повериоци за наплату имају права на њихову плату онако како горњи закони прописују, јер то је њихова одвојена зарада, коју имају поред земљорадње.

Овако се има тумачити у сваком даном случају, па и у оним случајевима, ако је неко са неког државног практиканског звања, или из вароши, као пострадали занатлија дошао за општинског писара и у једном селу стално се настанио и отпочео као сељак земљоделац радити земљу и тиме се стално занимати.

Ово се овако мора тумачити зато, што закон не одређује ко се може занимати земљоделством, но само земљоделцу даје она благодетељања из § 471 грађ. поступка, а сваки српски грађанин може се одати занимању по својој вољи и у коме налази више користи.

Исто онако, како се не назива земљоделцем онај, који своје село напусти и оде у варош, да се ода трговини или занату, но се зове занатлија, трговац, не може се ни онај звати трговцем или занатлијом, који свој занат напусти па се ода земљорадњи од које свакако живи и он и његова породица, као и остали суграђани у његовом селу и општини.

Тако је наше мишљење, а желели би чути још чије меодавно мишљење, од стране наших правника.

Одговор на задатак у 44 броју

На задатак постављен у 44 броју нашег листа одговорили су правилно ови општински писари: Владимир Милојковић, писар општ. орешковачке, који је изјаснио да је пресуда правилна и на закону основана. На ово питање више одговора нисмо ни добили.

МИНИСТАРСТВО ПРАВДЕ

Бр. 12610

17. новембра 1899 год.
у Београду

УПРАВИ БЕОГРАДСКОГ КАЗНЕН. ЗАВОДА

Пошто се број осуђеника у нашим казним заводима знатно увећао, те због тога могућност састанака са осуђеницима, предвиђена правилима о домаћем реду у апсанском заведењу од 7. октобра 1868. године бр. 3590., задаје управама казн. завода често излишнога посла и одузима време намењено за стварну службу у заводу, нарочито онда, кад код осуђеника долазе лица, која са њима никаква посла немају но само хоће да их виде, а ти су случајеви, као што сам сазнао, врло чести, нашао сам за потребно у неколико изменити члан 12. поменутих правила, у циљу, да се састанци са осуђеницима сведу на што мањи број и да се састанак са осуђеницима одобрава само оним лицима која доиста имају потребу да се са њима састану.

Тако поменути члан 12. правила о којима је говор, по измени коју сам у њој учинио, гласи овако:

Чл. 12.

„Допушта се и то, да осуђеницима могу у завод долазити само они који са њима живе у једној кући и најближа родбина, а друга лица само ако о каквом послу имају да се споразуму са осуђеником; но за ово се мора свагда тражити одобрење од управитеља завода или његовог заступника“.

„За ове састанке оставља се само један дан у месецу, који дотична управа буде одредила, а она ће одредити и време у које ће се тога дана лица са стране моћи пуштати у завод“.

„Састанак тај мора се држати само на месту за то одређеном“.

„Разговор не може трајати дуже од пола сахата. Он бива у присуству управника или другог чиновника завода, или једнога од најпоузданијих служитеља, које ће управник одређивати, кад не нађе за нужно, према осуђенику и лицу које састанак захтева, да он сам састанку буде присутан“.

„Разговарати се може само језиком који присуствујући разуме“.

„Код осуђеница при разговору ће присуствовати увек надзорница, а поред ње може бити присутан и управник, кад нађе за потребно. А ако би надзорница била чиме спречена, онда ће присуствовати један орган завода са једном најпоузданијом осуђеницом, коју за то предложи надзорница“.

Саопштавајући ово управи препоручујем јој, да одмах одреди дан у месецу, у који ће допуштати састанке са осуђеницима и овај преко полицијских власти објави, како се она лица, која би имала потребу, да се са осуђеницима састану, не би. у случају доласка, излагала трошку, очекујући у месту завода одређени дан.

О пријему овог расписа нека управа одговори.

Министар правде

Ђ. Стефановић с. р.

Управи беогр. казн. завода

Бр. 6306.

Свима окр. начел. и управи града Београда.

С молбом да овај распис изволи одмах у своме округу објавити, као и то: да је управа ова за састанке са осуђеницима који се налазе на издржавању казне у Београду, Топчидеру, Кладову, Љубичеву, Крагујевцу и Добричеву, одредила ове дане:

12. Децембра ове године; и	18. Јуна 1900 год.
16. Јануара 1900 године	16. Јула „ „
13. Фебруара „ „	20. Августа 1900 год.

19. Марта 1900 године	17. Септембра 1900 год.
16. Априла „ „	22. Октобра „ „
14. Маја „ „	19. Новембра „ „
	10. Децембра „ „

У свима овим месецима састанак ће бити само пре подне од 8.—11. часова.

Других дана ни у ком случају састанак се неће дозволити. Да је начелство овај распис и кога дана објавило, изволеће ову управу известити.

Управник
Казненог завода,
Ј. Марковић

24. Новембра 1899 г.
Београд

УБИСТВО У УЛИЦИ ФОНТЕН

(Alexis Bouvier)

Читали сте у јучерањим новинама:

„Један страховит злочин извршен је у кварту Сен-Жорж: неку јавну женску ножем је убио непознати човек кога је она довела. Изгледа да је крађа била узрок злочину. Суд трага.“

Ми смо отишли да посетимо собу у којој је лежала крвава лешина, и остали смо запрепашћени пред страхотом појединости које смо прибали.

Два је часа из јутра, улица Сен-Жорж је пушта. С времена на време, под светлошћу фењера, засветле дугмета на кошуљи каквога бонвивана који води своју драгану из Опере.

Један човек и жена силазе разговарајући улицом Сен-Жорж, улазе у улицу Фонтен... Жена је весела, човек је мучаљив... Застадоше пред бројем 13; врата су отворена, улазе... мрачан ходник. Жена узима за руку човека и води га уз степенице; степенице су уске, рабатне и мрачне. Човек иде за њом,.. пали жижицу да би видео куд иде. Тако се испење на трећи спрат... Жена је ушла у своју собу, запалила је свећу, и вратила се по свога пратиоца који ју је очекивао на савијутку степеница.

Светлост обасја жену: тридесет јој је година, средњега је стаса, пуна, готово дебела, чисто, али сиротињски одевена... Лице јој није ни лепо ни ружно, укупно узев симпатично је, очи су мале и црне, уста велика, али месната, нос затубаст, образи округли, а коса, кестењасте боје, врло је дугачка. Она се весело смеје.

Човек је у мраку.

Жена се зове Марија — Еулалија и Мињар, а зову је Камиља.

Човек... зове се Незнани.

* * *

Незнани иде за својом другарицом; прошао је кроз предсобље и ушао у собу за спавање.

Камиља куцну код једне пријатељице, своје суседе, и уђе у њену собу.

— Имам некога, рече она. Он мора да отпутује железницом сутра у јутру, у пет часова! Пробуди ме у једанаест, доручковајемо заједно... Имала сам десет динара, он ми је дао седам... Са седамнаест динара у џепу може човек бити расположен.

Пријатељица јој обећава да ће је пробудити сутра у заказани час... Она излази и враћа се у своју собу, човек је прилегао на канабе. Камиља леже у постељу.

Човек чита новине...

Све је немо у малој собици... Камиља је заспала; она спава на својој десној руци. Готово је пет часова. Незнани се диже, иде до постеље, нагиње се за тренут и слуша редовно дисање несрећнице. Тада завуче руку у џеп... погледа око себе... Десну руку ослања на чело женино, она се буди у пола. Али несрећник подиже нож, и оштрица цела ишчезе у врату њеном. Тада се одмаче.

* * *

Свећа се угасила. Мутна светлост почела је продрати кроз завесе. Камиља скаче престрављена, хоће да виче, али

тас јој застаје у грлу. Крв је бривнула кроз страховиту рану, али је нож излазећи, расекао сало и покрио рану. Незнани се повукао у дно собе; он ћутећи, намрштен, с варницом у очима, чека; у руци стеже крвав нож.

Камиља, у ропцу, ослонила се прво на зид алкова... Крв је гуши, замућене очи ништа више не разазнају; дигла се и корача као слепа, руке у напред пружене, спотачиће се и ослања на намештај. Хоће да падне... Рука јој се дохватила канабета; нија се за тренут, и најзад се стропошта на под, с главом у назад. Крволиштење је наступило...

* * *

Незнани прати сваки њен покрет...

Шушањ напољу... слуша...

Суседи који се враћају, весели су... Тек се сада враћају из Опере.

Да би се уверио да ништа није чуо, он изилази у предсобље, послушкује на вратима суседе... ништа!

Иде до прозора, његова крвава рука подиже завесу: ништа! Врати се тада, премеће орман, тражи... Сиротиња... несрећна девојка нема ништа... у новчанику свега седамнаест динара... Он га узима!

* * *

Камиља кркла на канабету; рана зјапи, крв шиба.

Он, пере руке у умиваонику. Свршио је, опет подиже завесу у предсобљу... Никога у ходнику... излази:

Ево шта смо видели јуче:

Пре свега предсобље, мала четвороугаона собица, десно, од уласка застрт сто, иза стола улаз у собу девојке Мињор.

Лево, с изгледом на двориште, прозор са завесама; — на једној завеси трагови крви.

Када се уђе у собу, све је у нереду; канабе од црвеног дамаска још влажно од крви; поред канабета сто за умивање покривен бочицама, четкама, у средини умиваоник до врха пун крваве воде...

УКРАЂЕНО ПИСМО

од Едгара Елан По-а

ПРЕВОД С ЕНГЛЕСКОГ

Nil sapientia odiosius acumine nimio

Seneca.

(НАСТАВАК)

»Држим да сте прегледали огледала, да сте разгледали међу чинијама и тањирима, да сте испитали постеље и спаваће хаљине, као и завесе и ћилиме«.

»Разуме се по себи; и кад смо прегледали сваки део намештаја тада на исти начин испитали смо саму кућу. Целу смо поделили на делове и те нумерисали, да ни један не умакне пажњи; затим смо прегледали сваки засебан угао или удубљење те куће и оних које је опкољавају, микроскопом као и пре«.

»Обе куће до ње?« узвикнух; »имали сте много посла«.

»Тако је; али и понуђена награда огромна је«.

»Испитали сте и земљиште око тих кућа?«

»Све је патосано циглама. И тај посао био је сразмерно лак. Испитали смо маховину око цигаља и нашли смо све у свом реду«.

»Разгледали сте све хартије министрове, наравно и све књиге у библиотеци?«

»Дабогме; отворили смо сваки пакет и сваку хартију; и не да смо отворили сваку књигу, већ смо преврнули сваки лист у свакој, не задовољавајући се простим истресањем, као што раде по неки полицајци. Измерили смо дебљину свију корица на књигама, најтачнијим мерењем и применили најстрожије микроскопско испитивање. И да су ма које корице биле диране, не би тај факт могао умаћи прегледу. Неких пет-шест свезака које тек што су дошле од књиговесца испитали смо уздуж иглама.

»Испитали сте патос под ћилимима?«

»Без сумње. Уклонили смо сваку простирку и испитали даске помоћу микроскопа«.

»И тапете на дуваровима?«

»Да«.

»Прегледали сте плафоне?«

»Јесмо«.

»Онда« рекох му »ви сте се преварили у рачуну, и писмо није у стану, као што ви мислите«.

»Бојим се да немате право« рече префект. »И сад какав ми савет можете дати ви Дипене?«

»Да поново још једном прегледате стан«.

»То је сасвим непотребно« одговори Ж—. »Као што знам да дишем исто тако сам уверен да писмо није у стану министровом«.

»Никакав бољи савет не могу вам дати« рече Дипен«. »Ви имате, разуме се, тачан опис писма у питању«.

»Да, зацело«. — И тада префект, извадив књигу записницу, поче да чита опширан извештај о унутрашњем и нарочито о спољнем изгледу несталог документа. Одмах затим пошто је свршио читање описа, он се опрости, и оде необично забринут, да га таквог нисам никад пре видео.

Од прилике месец дана доцније он нас посети поново и нађе нас погову у истом положају као и пре. Он узе лулу и столицу и поче да разговара о нечем сасвим обичном. Најзад ја рекох: —

»Ну, Ж—, шта је са украђеним писмом? Ја држим да сте ви дошли до закључка да се министру не може никако докопити?«

»Нек га ђаво носи, велим — истина поново сам извршио претрес као што ми Дипен саветова, — али је сва мука била узалуд, као што сам и мислио да ће бити«.

»Колика је понуђена награда, шта сте оно рекли?« упита Дипен.

»Како, врло много — врло издашна награда. — Не радо бих хтео рећи баш тачно колико; али једно рећи ћу, да се ја не бих размишљао да дам свој лични чек на педесет хиљада франака ономе који би ми могао предати то писмо. И у ствари оно добија све већу и већу важност сваки дан; и у последње доба награда је била удвојена, али и да се утроји, није ми могућно више учинити но што сам учинио«.

»Како, зашто« рече Дипен, развучено, између димова своје луле. Ја доиста — мислим, Ж—, да ви нисте сишли у дубину ове ствари. Можете још нешто више учинити — надам се, хе?«

»Како? — на који начин?«

»Како — хи, хи, — можете, можете, — хи, хи — питајте за савет хе? — хи, хи, хи. Сећате ли се анегдоте о Аберметну?«

»Не, нек иде до врага!«

»Но добро, нека иде до врага! Али једном неки богат тврдица хтедне да заштеди издатке за лекара на истом Аберметну. Дошав у тој намери у једно друштво, он у обичном разговору представи свој случај доктору као случај неке треће личности.«

»Узмимо«, вели тврдица«, да су знаци његове болести ти и ти; ну реците ми, докторе, шта би му ви преписали да узме?«

»Да узме? вели Абермети, »како нек пита за савет, доиста!«

»Али« рече префект мало збуњен, »Ја зацело тражим савета, и радо ћу га платити. Ја ћу доиста дати педесет хиљада франака сваком ко ми пружи помоћи у томе«.

»Кад је тако«, одговори Дипен, отварајући једну фијоку, и извадивши отуда књигу за чекове »онда ми можете испунити један чек на поменуто суму. Кад га будете потписали ја ћу вам пружити писмо«.

Ја бејех забезекнут. Префект изгледаше као громом — поражен. За неко време он оста без речи и покрета, гледајући мога пријатеља са неверљивим погледом и отвореним устима и очима које као да хтедоше изаћи из својих седишта; потом, очевидно прибрав се у неколико, дочепав једно перо, и пошто је више пута застао и напрасно махао руком, најзад испуни и потписа чек на педесет хиљада франака и пружи га Дипену преко стола. Овај га узе, испита га пажљиво, и остави га у депну књижицу: па онда, отворивши један *escritoire*, извади отуда једно писмо и пружи га префекту. Овај чиновник шчепа га у наступу болне радости, отвори га дрхтавом руком, баци журан поглед на његову садржину па затим гурајући се и борећи да дође до врата, јурну из собе без никакве

церемоније не рекав ни беле све од тренутка од како му Дипен беше пружио перо да му испуни чек.

Пошто он беше отишао, мој пријатељ даде ми неколико објаснења.

„Париска је полиција необично способна на свој начин. Она је оштровидна, вешта, лукава, и потпуно снабдевена знањем које се поглавито тражи за вршење њене дужности. Тако, кад Ж— нам исприча појединости његовог претреса министровога стана, ја стекох уверење да је он потпуно испитао све — у колико је то лежало у домашају његове методе“.

„У колико је то лежало у домашају његове методе?“ упитах.

„Да рече Дипен: „Усвојене мере беху не само најбоље у својој врсти, него беху и извршене са савршеном тачношћу. Да је писмо било у границама њихове истраге, тим синцима оно не би умукло“.

Ја не могах да се не насмејем и ако он изгледаше врло озбиљан при свом разлагању.

Он настави. „Мере дакле биле су одличне у својој врсти и добро извршене, њихова мана лежала је у томе што оне нису биле применљиве на случај и нашег човека. „..... Сва његова вештина састоји се у примени јудног низа веома духовитих начина истраживања. Али се вечито вара тиме што је или сувише дубок или сувише плитак за дани случај, и многи ђак из скамије бољи је мислилац од њега. Ја сам познавао једног ђачића од осам година одприлике, чија моћ у погађању при игри „тако или лико“ привлачаше опште дивљење. Та је игра врло проста и игра се кликерима. Један играч држи у својој руци извесан број истих и пита другог да ли је тако или лико. Ако је погодио он добије један а ако није изгуби један. Дечко на кога сам мислио доби све кликере у школи. Наравно он је имао извесне принципе за погађање и ти су лежали у простом посматрању и одмеривању вештине његовога противника. Тако на пример, један обичан другар његов је противник и пружајући му руку пита га „тако или лико?“ Наш дечко одговори „тако“ и изгуби, али други пут он добије, јер тада вели у себи: било их је лико при првом покушају, мој другар само је толико вешт да их промени на „тако“ сада и он вели „тако“ и добије. Са другаром који је за један степен вештији од првог он би мислио овако: „Овај је видео да сам у првом случају рекао „тако“ и у другом он ће себи предложити у први мах просту промену од „лико“ на „тако“, као што је учинио први другар; али друга мисао јавише му се како је то сасвим проста промена и тако он ће остати на „лико“ као и пре. С тога ћу ја рећи „лико“, и он каже „лико“ и добије. Сад овај начин размишљања код ученика, кога другови назваше „срећним“ шта је то у својој последњој анализи?“

Одговорих му. „То је проста идентификација разума онога који размишља са разумом његовога противника“.

„Тако је“ рече Дипен, „и кад сам упитао дечка на који начин он успева да дође до потпуног изједначавања разума у чему се састоји његов успех у игри, он ми одговори ово: „Кад желим да дознам колико је мудар, или колико је глуп, колико добар или рђав ма који, или шта мисли у даном тренутку, ја дотерам израз свога лица, што је могућно боље као што је израз његовога лица, и тада гледам које су мисли и осећања која се јављају у моме духу и срцу као одговор на израз“. Овај одговор дечка налази се као основа свој дубини духа која је била приписана Рошфуколду, Лабријеру, Макиавелију и Кампанели“.

„А то изједначавање разума онога који размишља са разумом његова противника, зависи, ако сам вас добро разумео, од тачности којом одмеримо моћ размишљања у противника“.

„Његова практична вредност зависи од тога“, одговори Дипен, „и префект и његова полиција често наседну прво с тога што не покушају то изједначавање а друго што рђаво одмере или боље рећи што никако не одмере разум са којим имају посла. Они се баве само својим *соиственим* идејама у доскакању и проналажењу; и кад траже ма шта скривено, они примењују једино начине на који би *они* сакрили исту ствар. Они имају право у толико у колико њихова духовитост представља општу духовитост *маса*; али кад је лукавост неког лопова различита по карактеру од њихове сопствене, тада му наравно не могу доскочити. То је увек случај кад је противников интелект виши од њиховог, а врло често кад је нижи. Они не-

мају обичај да промене принципе њихова истраживања; у најбољу руку, кад је у виду каква необична награда, они прошире или претерају у својим старим *методама испитивања*, а оставе принципе недирнуте. Шта је, на пример, било промењено у принципу у случају министра D—? Шта је друго све то бушење, мерење, лупање, и микроскопско испитивање, све то дељење површине зграде у нумерисане квадрате — шта је дакле све то него претеривање у *промени* истог принципа или неколико принципа истраживања, који су сви основани на извесном познавању људске вештине и духовитости, на коју се префект навикао у дугом вршењу своје службе? Зар нисте видели да је он сматрао ван сваке сумње да *сви* људи крију писма — ако не баш у рупи извршеној у нози од столице — а оно у каквој рупи или углу који се не види, до чега се долази истом врстом мишљења као и онај који крије писмо у рупи коју је извртео у нози столице? А зар такође не увиђате да такви нарочито изабрани углови за скривање zgodни су за обичне случајеве и само обични мозгови прибегавају к њима. Јер у сваком таквом случају остава скривеног документа, остава на нарочитом месту замишља се одмах и убрзо је погођена. Тако његов проналазак не зависи више од вештине, већ од труда, стрпљења и одлучности онога који тражи. А кад је случај од важности, или што је све једно кад је награда огромна онда горње особине биле су *увек* довољне. Сад вам је ласно разумети шта сам мислио тиме кад сам поменуо да проналазак писма не би био у питању, да је оно само било скривено у границама префектовог разумевања и његовог начела испитивања. Тај чиновник био је потпуно преварен и даљни узрок његовој обмани лежи у томе што је он замислио да је министар лудак, јер је задобио гласа као песник. Све су будале песници то префект *осећа* и он се преварио само у *non distributio medii* те је извео да су песници сви лудаци“.

„Али је ли он зацело песник?“ упитах га. „Знам да има два брата и оба имају гласа у књижевности. Министар је, чини ми се, писао научне расправе из Диференцијалног рачуна. Он је математичар а не песник“.

Варате се, ја га познајем добро, и он је обоје. Као песник и математичар он мисли паметно, као прост математичар не би био у опште способан да мисли и тако би био у власти префекта“.

„Ви ме изненађујете“, рекох му, „вашим мишљењем, које противуречи мишљењу целога света. Мислите ли ви да огласите као глупо добро прокувано мишљење вековима. Математичко мишљење одавно је гледано као мишљење *par excellence*“.

„*Il ya à parier*“ одговори Дипен са цитатом из Шамфора „*que toute idée publique, toute convention reçue, est une sottise, car elle a convenu au plus grand nombre*“. (Могао бих се кладити да је свако опште мишљење, сваки примљени обичај права глупост, јер је годило већини) математичари, зацело су учинили све да рашире свуда општу заблуду коју сте споменули, али она није зато мање заблуда што је опште примљена као истина. Необичном вештином, која би била достојна праведније ствари, они су подметнули име „анализе“ извесним алгебарским операцијама. Французи су творци ове нарочите заблуде, али ако је назив од ма какве важности или ако речи добијају вредност од своје примене онда „анализа“ значи „алгебра“ исто толико колико у латинском *ambitus* садржи славољубља а „*religio*“ вере или „*homines honesti*“ да представља ред чесних људи“.

(Свршиће се).

ЗЛОЧИН И КАЗНА

РОМАН Ф. М. ДОСТОЈЕВСКОГА

с руског Јефта Угрчић

32

— Што су му руке дрхтале? прихвати Замјетов, — да богме, да је то могуће. О, ја сам потпуно уверен, да је то могуће. Неки пут се може издржати.

— Зар то?

— А ви би, можда, издржали? А ја не, не бих могао! За награду од сто рубаља поћи на тако страхан посао! Ићи са лажним банкнотама — и то куда! — у банкарницу, где су у том послу печени, — не, ја бих се збунио. А зар се ви не би збунили?

Раскољникову се на једанпут страшно прохтело, да опет „исплази језик“. Језа га је сваки час подилазила с леђа.

— Ја не бих тако урадио, поче он из далека. — Ево како бих ја мењао: пребројао бих прву хиљаду, тако, једно четири пута, са свакога краја, загледајући у сваку банкноту, и дохватио бих другу хиљаду; почео бих је бројати, избројао бих до половине, па бих извадио ма каку педесетицу, те с њом на светлост, обрнуо бих је, па опет на светлост — да није лажна? „Ја се, рекао бих, плашим: нека моја рођака је ту скоро на тај начин изгубила двадесет и пет рубаља“; и одмах би ту испричао, како је то било. А кад бих почео бројати трећу хиљаду, рекао бих: — не, допустиће: чини ми се, да у другој хиљади нисам добро избројао седму стотину, подилази ме сумња, па бих оставио трећу, те опет за другу, — и тако бих са свих пет. А кад бих довршио, извадио бих из пете и из друге хиљаде по једну банкноту и разгледао би опет према светлости, па онда сумњајући, „промените ми, молим вас“, — и толико бих научио чиновника, тако да већ не бих знао, како да ме се отресе! А кад бих најзад све свршио, пошао бих, отворио бих врата — ах, молим вас, опростите, и опет бих се вратио, да запитам ма о чему, да потражим ма какво објашњење, — ето како бих ја урадио!

— Пих, како страшне ствари говорите! рече, смејући се, Замјетов. — Али то је само пуст разговор, а на послу би се, посигурно, сплели. Ту, кажем Вам, по моме мишљењу, не само један од нас, него и најпрепреденији, дрзак човек не би могао јамчити за себе. Та зашто да лутамо — ево нам примера; у нашем су крају убили бабу. А то је баш била, како изгледа нека дрска глава, у сред бела дана све ризиковао, само се неким чудом спасао, — па руке су му ипак дрктале; да опљачка није умео; по делу је јасно...

Раскољников као да се нађе увређен.

— Јасно! Па ухватите га онда, хајде, што га не ухватите! узвикну, злурато изазивајући Замјетова.

— Па шта, и ухватиће га.

— Ко? Ви? Ви ћете да га ухватите? Наскакутати ћете се само забадава! Та ево шта је за вас главно: троши ли човек новаца или не троши? Ако пре тога није имао новаца, па стане на једанпут трошити — онда како да није он? Тако вас може најмање дете нагаравити, само ако хоће!

— Па то је баш оно, што они сви тако и раде, одговори Замјетов: — прво убије веома опрезно, доводећи и свој живот у опасност, а затим одмах у крчму и пада у клопку. На лудоме трошењу их обично хватају. Нису сви као ви препредени. Ви, разумете се, не би у крчму отишли?

Раскољников набра обрве и пажљиво погледа Замјетова.

— Вама се, чини ми се, усладило, па би хтели да дознате, како бих ја и у овом случају радио? запита он незадовољно.

— Баш бих хтео, одлучно и озбиљно одговори овај. Нешто је и сувише озбиљно почео говорити и гледати.

— Веома?

— Веома.

-- Добро. Ево како бих ја урадио, отпоче Раскољников, опет приближивши своје лице лицу Замјетовљевом, опет га нетренимице гледајући и опет шапућући, тако, да је овај чак и уздрхтао овога пута. — Ево како бих ја урадио: узео бих новац и ствари и чим бих отуда изишао, одмах бих, никуда не сврћући, отишао ма куда, где је забачено и пусто место и где су сами плотови, и готово никога нема, — ма у какву градину, или нешто томе слично. Још раније бих ја тамо, у тој градини, потражио какав год камен, од прилике од једног или једног и по пуда, негде у углу, поред плота, који, може бити, тамо лежи још од како је кућа грађена; подигао бих тај камен — испод њега би морала остати јама, — па бих у ту јаму сложио све ствари и новац. Сложио бих, и камен бих наместио на исти начин, како је и пређе лежао, утапкао бих земљу ногом и отишао бих одатле. Па годину, две не бих дирао, па и за читаве три, — а ви онда тражите!... Било па прошло!

— Ви сте луди, рече Замјетов од некуд готово такође шапатом, и, не знајући ни сам зашто, на једанпут се одмаче од Раскољникова. У овога севнуше очи; он ужасно пребледи; горња му је усна дрхтала и поигравала. Он се наже Замјетову, што је могао ближе, и стаде мицати уснама, ништа не

говорећи; ово је трајало по минута; он је знао шта чини, али се није могао уздржати. Исто онако, као оно онда реза на вратима, играла је страшна реч на његовим уснама: ето, ето сад ће се откинути; ево, тек што ми се није омакла, ето је, чим проговори!

— А шта ћемо, ако сам то ја убио бабу и Лизавету? изрече он на једанпут и — дође себи.

Замјетов га преплашено погледа и пребледи као крпа. Лице му се искриви осмејком.

— Ма зар је то могуће? проговори он да се једва чуло. Раскољников га пакосно погледа.

— Признајте, да сте поверовали! — А? Је л те да јесте?

— Баш ни мало! Сад верујем мање него икада! рече брзо Замјетов.

— А, ту смо на послетку! Ухватисмо птицу. Дакле веровали сте пређе, кад сад „мање него икада верујете“?

— Ама није истина! узвикну Замјетов, очигледно збуњен. — Зато сте ме и плашили, да би то извели?

— Дакле не верујете? А о чему сте после мене разговарали, кад сам ја оно онда изашао из канцеларије? А зашто ме је поручник Барут испиткивао после несвестице?... Хеј ти, викну он послужитељу устајући и узевши капу: — колико имам да платим?

— Свега тридесет копејака, одговори овај притрчавши.

— Е, па ево ти још двадесет копејака на ракију. Погле, шта је новаца! и он пружи своју уздрхталу руку са банкнотама: — црвене, па плаве, двадесет и пет рубаља. А откуда ово? И откуда се појавише нове хаљине? Та знате, да није било ни копејке! Газдарицу сте, јамачно, већ испитивали... Али, доста. *Assez causer!* До виђења... пријатнијега!...

Сав дршћући од некаквог чудноватог хистеричног осећања, у коме је, међутим, било и нешто несносне насладе, иначе мрачан и ужасно заморен — изиђе напоље. Лице му је било искривљено, као после каквог наступа. Његова је малаксалост брзо расла. Снага му се будила и надоласила на једанпут сада, при првом сукобу, са првим раздражљивим осећајем, а тако исто брзо је слабила у оној мери у којој је слабио овај осећај.

А Замјетов је, оставши сам, још дуго седео на истом месту замишљен. Раскољников је изненада преокренуо све његове мисли односно познате тачке, и сасвим помео његово мишљење.

„Иља је Петровић — лудак!“ одлучи он напоследку.

Тек што је Раскољников отворио врата за улицу, кад се на једанпут, на самим степеницама судари са Разумихином, који је хтео ући. Обојица нису спазили један другог ни на корак одстојања, тако, да су се готово главама сударили. За неколико тренутака су одмеравали један другог погледом. Разумихин се веома зачудио, али на једанпут гнев, прави гнев, ужасно севну у његовим очима.

— Дакле, ту си ти! викну овај из свег грла. — Утекао из постеље! А ја сам га тамо чак и под диваном тражио! Та и на таван сам ишао! У мало што нисам и Настасију истукао због тебе... А он ево где је! Рођице! Шта значи то? Реци праву истину! Признај! Чујеш ли?

— То значи, да сте ми сви ви досадили преко сваке мере, и да хоћу да будем сам, одговори мирно Раскољников.

— Сам? Кад не можеш још ни да идеш, кад си блед као крпа и једва дишеш! Будало!... Шта си радио у „Кристалној палати“? Признај одмах!

— Остави ме! рече Раскољников и хтеде да прође поред Разумихина.

Разумихина то већ доведе до беснила: он га снажно дохвати за раме.

— Да те оставим? Ти још смеш да кажеш: „остави ме!“ Ама знаш ли ти, шта ћу ја с тобом овог часа да учиним? Дохватићу те обема рукама, везаћу те конопцем, па ћу те испод мишке однећи кући и затворити!

— Слушај, Разумихине, отпоче Раскољников тихо и по изгледу сасвим мирно, — зар ти не видиш, да ја нећу твојих добротинастава? И какво је то задовољство чинити добра онима, који... не маре за то? Онима, најзад, којима је то одиста тешко да поднесу? Па зашто си ме потражио још у почетку болести? Ја бих, може бити, био веома рад да умрем? А зар ти нисам довољно јасно показао данас, да ме ти мучиш, да си

ми... досадан! Ама зар је то у самој ствари неко задовољство мучити људе! Уверавам те, да све то озбиљно смета моме оздрављењу због тога, што ме непрестано раздражује. Та отиој је отишао Зосимов од мене, само да ме не би дражио! Окај ме се, за Бога, и ти! И какво право, најзад, имаш ти! да ме силом задржаваш? Ама зар ти не видиш, да сада говорим савсим при чистој свести? Како — научи ме — како да те на-послетку намолим, да ми више не долазиш и да престанеш са добротворствима? Нека сам и неблагодаран, нека сам и гадан, само ме се ви сви оканите, Бога ради, оканите ме се! Оканите! Оканите!

Отпочео је мирно, радујући се још унапред свему отрову, који се спремао да се излије, а довршио је у беснилу и једва дишући, као мало час с Лужином.

Разумихин постоја мало, замисли се и пусти његову руку.

— Па иди до ђавола! рече тихо и готово замишљено. — Стој! завапи он ненадно, кад се Раскољников маче с места: — чуј ме. Изјављујем ти, да сте сви до једнога, — брбљавци и лармације! Задеси ли вас каква невољица, — носите се с њоме као кокица с јајетом! Чак и ту крадете туђе ауторе. Нема у вас ни пртице самовласнога живота! Саграђени сте од китове масти, а у место крви имате сурутке! Нико ме од вас ја не верујем! Прва вам је брига, у свима приликама — да не личите на остале људе! Сто-о-ој! — викну он са двогубим изумљењем, кад је опазио, да се Раскољников опет спремао да оде: — Чуј ме до краја! Ти знаш, да ће се данас код мене скупити друштво на насеље, можда су до сада већ и дошли, али ја сам тамо оставио стрица, — овога сам часа умакао, — да прима госте. Е, па дакле, кад ти не би био лудак, прави лудак, лудак над лудацима, и превод с туђинштине... видиш, Рођо, ја признајем, да си ти паметно момче, али си лудак! — Ето, дакле, кад ти не би био лудак, ти би данас пре дошао мени, да проведеш вече, него што би забављао обућу цепао. Кад си већ изишао, не помаже ништа!... Ја бих ти меку наслоњачу примакао, у мојих их има... Чајчић, друштво... А ако не, — положићу те и на диван, — само да међу нама пролежиш... Биће и Зосимов. Хоћеш ли, дакле, да свратиш?

— Нећу.

— Луп-п-паш којешта! нестрпљиво викну Разумихин: — откуд знаш? Ти не можеш стајаги добар за себе! А ти о томе ништа не разумеш... Хиљаду пута сам ја исто тако се одвајао од људи и опет сам им се враћао... Постидиш се — па се ипак вратиш човеку! Дакле упамти кућа Починковљева, трећи спрат...

— Та ви би се, господине Разумихине, како изгледа, дали од некога и истући, само да му можете указати своја добротворства.

— Кога? Себе! И за саму помисао нос бих му одшрафио! Починковљева кућа, № 47 у стану чиновника Бабушкина...

— Нећу доћи, Разумихине!

Раскољников се окрете и оде.

— Кладим се, да ћеш доћи! викну за њим Разумихин. — Иначе ти... иначе нећу за тебе да знам! Стани, еј! Је ли Замјетов тамо?

— Тамо је.

— Јеси ли га видео?

— Видео сам.

— И говорио?

— Говорио.

— О чему?... Та добро, добро, ђаво да те носи, не мораш ми ни рећи. Починковљева, 47, Бабушкин, упамти!

(Наставиће се)

БЕРЛИНСКЕ ПРОПАЛИЦЕ, ЛОПОВИ И ВАРАЛИЦЕ

(НАСТАВАК)

Поменули смо, да су ови посредници готово увек у вези са зеленашима, те полиција има грдне муке с њима. Међу жртве тих зеленаша долазе у првом реду млади официри, који су прекомандовани у Берлин. Овима често затреба повећа сума да исплате своје „летеће“ дугове, а у Берлину се налази доста „добрих душа, које хоће радо да помогну официрима у „третним неприликама“. Наравна ствар, да се у таквим случа-

јевима не узима обичан провизијон, већ готово увек двострук. Разуме се, да тада зеленаш обично каже, да треба да заради и његов „пријатељ“, који обично и не постоји, а који му је дао новац на послушку. Па кад дође рок исплате, зеленаш, да не би продужавао рок, обично вели: „Мој пријатељ хоће да има свој новац“, или: „Он може да употреби тај новац продуктивније у неким другим предузећима, но вама ће ипак попустити; али ћете за то платити већи интерес, јер нећете, ваљда, допустити, да он губи“. И тако то иде и даље, према „вредности“ жртве, према материјалним околностима њене фамилије, према положају њених најближих сродника итд. Кад зеленаш хоће да има свој новац, а официр га нема, он одмах припрети тужбом команданту гарнизона или тужбом суду; и онда се налази који сродник, који на једвита јаве обрлати зеленаша да не доводи у питање чин његовога рођака, те исплати дуг, да би му се зеленаш одмах по том слатко смејао.

Зеленаша има у Берлину преко 50, и то правих, јавних зеленаша; међу њима има чак и два брата са племићском титулом. Сви они стоје у вези један с другим, и кад дођу у какву неприлику, они се међусобно потпомажу. А како деру онога, ко им падне шака, то већ прелази сваке границе. На пример, судски је доказано, да је један човек, павши зеленашима у руке, за седамнаест година платио на 300 талира фактичнога дуга, 70.000 марака интереса! Законом од 1881 год. заштићени су људи од тако ужасних зеленашких превара, а нарочито од оних њихових превара, које искључују сваку могућу контролу.

Интересна је стопа различна код зеленаша; она почиње „само“ са 30 процената — и то је врло мало! — а понекад износи и 120 процената. Једна је позајмљена сума од 2000 марака скочила за годину дана на 4400, а са провизијом и другим евентуалностима изнела је 6000 марака.

Да би се избегао закон за зеленаше, они се служе другим средствима, те опет цеде сироте жртве. На позајмљених 2000 марака дају 1000 марака готовог новца, а другу хиљаду дају у разним стварима, као нпр. у цигаретама, спиритуозним пићима, намештају, сатовима, ланчевима итд. Наравно, да добивене ствари нису по вредности ни једна десетина оне цифре, коју жртве остају дужне. Те се ствари нарочито фабрикују за тај циљ, и кад то примети жртва, онда је већ доцкан, јер је меница на 2000 марака потписана, и већ је у десетим рукама.

Знамо за неког другог зеленаша, који није био баш тако рђав, као друге његове колеге. Узимао је само 30 процената, узјамљивао је највише до 1000 марака, а дужници су му били већином млађи официри. Ко је код њега позајмио 200 марака, морао је узети зелену материју за женску хаљину; ко је узео 400, морао је узети и неколико стотина комада цигарета, а ко је узео 600 марака, морао је узети поред материја и цигарета и неколико шешира! Па шта могу да раде официри са тим материјама за женске хаљине? Да их шаљу кући изгледало би подозриво, и они их употребљавају као поклоне у Берлину, што већ лако иде.

Велики део берлинских варалица чине и швиндлери са продајом намештаја и са лицитацијама. Често може човек читати у новинама анонсе, као: „Због сеобе једнога младога дипломате из Берлина, продаје се за багателу цео један намештај“. — Или: „Због смртног случаја продаје се цело покућанство у бесцење“. Иза оваквих огласа често се крије какав швиндлер трговац с намештајем, који је најмио себи стан и наместио га уз припомоћ својих помоћника и помоћница; и кад дође купац, мора му се допасти намештај, те како је цена незнатна, и погодба бива брза. Судски је доказано, да је једна таква варалица трговац десет пута једно за другим продавао такве „амбасадорске“ или „грофовске“ намештаје. Купац тек доцније увиђа превару, али већ доцне, и кад оде у стан трговца од кога је намештај купио, овај се одавно одатле иселио.

Тако што бива и са лажним путујућим лицитацијама: Најми се дућан у којој од живљих берлинских улица, и у њему се држи лицитација за лицитацијом; час лицитација уметничких слика, час цигара, час златних ствари или женске спреме итд. Кад се таквом дућану приближи странац — јер су Берлинци добро упознати с таквом врстом преваре — он се зачуди лепом изгледу робе, а тако исто и њеној вредности; па како многе муштерије наручују и купују те ствари, то и он — купи! Обично је странац једини купац, јер су оно друго

сами помоћници варалице; они обично изнесу на сокак купљене ствари, али их одмах кроз авлију враћају у дућан! Разуме се, да се и овде увек дешава, да купац примети превару, али сувише доцкан, јер је тада дућан са лицитацијом већ давно испражњен, и у њему обитава са свим други трговац.

Узгред ћемо поменути, да у Берлину има много коцкара, и то од најпростијих вашарских, до најпрепреденијих елегантних коцкара. У Берлину има много карташких клубова, и то различитих по свим сталежима. Наравно, и у Берлину је, као и свуда, полицијски забрањено хазарно коцкање, али оно се ипак практикује у свима коцкарским клубовима. Међу занатлијама су најстраснији хазарни играчи — пекари. Они играју тако рећи и дан и ноћ; дању се коцкају са својим колегама у пекарници, те тако отежавају полицији могућност, да пронађе коцкарско гнездо. Суделовачи при коцки неће издати гнездо полицији, а странци се и не пуштају унутра. Да би у коцкарском гнезду могао полицајац узвикнути: »У име закона!« потребно му је много среће, случајности, вештине и стрпљења. Па и то не помаже много, ако само не опколе целу кућу полицајци, те тако спрече скривање карата и новца, и бегство коцкарица.

(Наставиће се)

ПОТЕРА.

Иследни судија првост. београд. суда окр. подунавског, актом од 27 новембра т. г. Бр. 1337, и Бр. 18701. послао је да се одштапају ове две потернице:

I

Живан Миљковић — Ћосић — Јанковић — Илић — Перић; — **Димитрије — Михајло Јовановић**, из Гроцке, бив. робијаш и оглашени хајдук, извршио је трећег дана Ускреса 1894 год. двогубо убиство и крађу. — Он је у потоку »Дубочанском« нашао двоје деце Панте Бркића, из Гроцке, и то Владимира стара 12 год. и Миту стара 10 година да чувају свиње, ове побио коцем и свиње отерао. — По извршењу овога злочина Живан је побегао, чинећи даље казнима дела, те га је начелник ср. грочанског решењем својим од 4. септ. 1894 год. Бр. 10046 огласио за хајдука. — Од тога дана па до данас овај зликовац није могао бити пронађен нити ухваћен, да би се над њим могла казна изрећи. — Живан изгледа: човек стар од 40-45 год., у леву је ногу багљав, месо му је на обема ногама испод претију отпало, у лицу је црвено-смеђ, дежмекаст, малих, заошпиљених бркова, гледа мучки, кад говори не гледа у човека, оштро говори и врска, очију плавих, брије браду, а сад је можда и носи. Одело носи сељачко, варошко и онако како носе Срби из Старе Србије. — Како је могуће, да се је он вратио у Србију и потражио места, где је он, а и где му фамилија станује, а на име: срез врачарски — Вишњица, Миријево, ср. грочански — Гроцка и у вар. Београду, то иследни судија београд. прв. суда окр. подунавског обраћа пажњу свима полицијским и општинским властима на горњи лични опис — овог окорелог зликовца — хајдука и моли их, да га у свом реону потраже и пронађеног под јаком стражом спроведу ово иследном судији по позиву Бр. 1337.

II

Начелник среза космајског актом својим под Бр. 7194 од 11. октобра 1899. год. тужио је овоме суду **Стевана Арсенијевића**, родом из Ропчева по занимању кочијаша за то, што је извршио крађу цакова — дело из § 222 казн. зак. За доказ да је Стеван учинилац овога дела, за које се оптужује, начелник је послао сва односећа се акта с напоменом: да кривца није могао спровести са разлога, што је одмах по извршеној крађи побегао и по чувењу да се налази у Румунији. — Но како је врло могуће, да се кривац налази у Србији или ако се налази ван Србије да ће прву zgodну прилику улучити и у Србију се вратити — то прв. београд. суд окр. подунавског моли све полицијске власти да обрате пажњу свима општин. властима: за проналазак овога кривца, и да га у случају проналаска предаду надлежној полицијској власти с позивом на акт суда под Бр. 18701.

Никола Ђурђевић, бив. контролор дувана у округу подринском, решењем начелства истог округа стављен је под кри-

вичну истрагу и у притвор због више кривица. Никола има 35 до 36 год., високог је стаса, плав, у оделу је сукневом. Он је у бегству, па с тога поменуто начел. актом својим Бр. 9374, моли све полицијске власти да га у својим домаћајима живо потраже и у случају проналаска њему стражарно спроведу. Акт Управе града Београда Бр. 28814.

Стојан Анђелковић, родом из села Доморовца у Македонији, који је био под истрагом и у притвору код начелства округа пиротског, 6 тек. мес. у вече, побегао је из притвора. Он је високог стаса, сувољав, црномањаст, у оделу је сукневом. За бегунцем наређује се тражење. Пронађеног треба стражарно спровести помен. начелству с позивом на акт Бр. 9861, или Управи гр. Београда на Бр. 30126.

Јован Драгојловић, опасан лопов и коцкар, који је био у притвору начелства округа подунавског, 5. тек. мес. побегао је из притвора. Он је повисоког стаса, сувољав, риђ; у оделу је цивилном. Наређује се тражење. Пронађеног треба стражарно спровести поменут. начел. с позивом на акт Бр. 19670, или Управи гр. Београда на акт Бр. 30117.

УХВАЋЕН

Јован — Паун Кржан, побегли осуђеник управе београдског казног завода, чију смо слику изнели у 42. броју стр. 328. нашег листа ухваћен је 25. прош. мес. у ср. звишком. Јован је још 23. августа тек. год. побегао са осуде а из Беле Реке, где је на раду био.

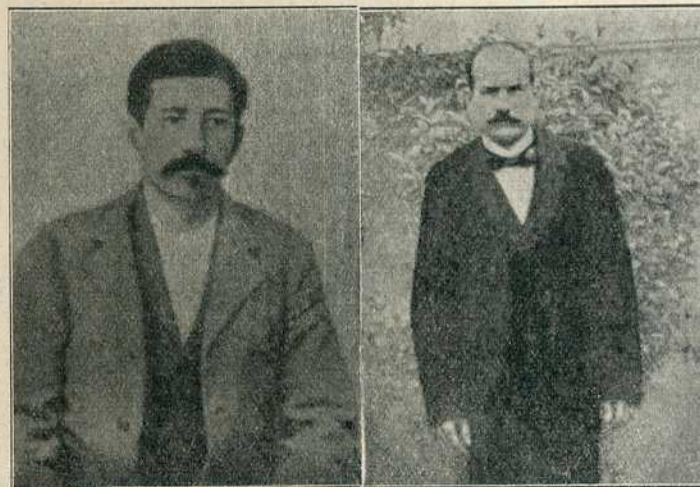
СКРЕЋЕ СЕ ПАЖЊА.

— Анархисти —

У свима јевропским полицијским листовима изнете су слике познатих анархиста и скренута је пажња полицијским властима на њихова кретања.

Како и наш лист има исту задаћу, ми ћемо од сада доносити слике ових људи који су заслепљени такм. лудом и глупом идејом.

Почињемо са ова два:

Јосиф

Франц

1. **Јозеф Кајзер**, рударски раденик, рођен је у Прибраму (Ческа) 29 новембра 1870 године (сад му је 29 година); висок 167 см., коса му је угасито плава, лице дугуљасто и бледо, очи угасито плаве, нос дугачак, зуби здрави, доња вилица (брада) округла; брија се. Говори немачки и чески.

2. **Франц Седлачек**, рударски раденик; рођен је у Копину (Ческа) 10 јула 1858 год. (сад му је 41 година) висок 157 см., косе, обрва и бркова црних, лица округла са здравом бојом, зуба здравих, очију граорастих, чела висока, доње вилице (браде) шпицасте. Од особених знакова има: испупчене јагодице, на десном слепом оку младеж и на десној страни носа модра белега од убоја.

(Наставиће се).